

Л. В. Козарезенко,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID ID: [https:// orcid.org/0000-0002-1349-6805](https://orcid.org/0000-0002-1349-6805)

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.16.15

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ ЗАЙНЯТОСТІ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

L. Kozarezenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance, State University of Trade and Economics

FINANCIAL MECHANISMS FOR IMPLEMENTING SOCIAL AND EMPLOYMENT POLICIES IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

У статті досліджено сутність, роль і значення структурних фондів Європейського Союзу, що є важливими фінансовими інструментами структурної політики Європейського Союзу, спрямованої на зменшення розриву в розвитку між різними регіонами та країнами Європейського Союзу і досягнення економічної та соціальної згуртованості. У рамках фінансової програми 2021—2027 років функціонує шість структурних фондів, а саме: Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд⁺, Фонд згуртованості, Фонд справедливого переходу, Європейський аграрний фонд для сільського розвитку, Європейський фонд мореплавства, рибальства та аквакультури. Чотири фонди діють у рамках Політики згуртування, а по одному — в рамках Спільної сільськогосподарської політики та Спільної політики у сфері рибальства. Загальний бюджет фондів — майже 635 мільярдів євро на 2021—2027 роки. Фонди розподіляються у формі грантів, позик, гарантій та інших фінансових інструментів, які можуть використовувати уряди, бізнес, міста, громади, неурядові організації. Основним інструментом фінансування Плану дій з реалізації Європейського стовпа соціальних прав в Європейському Союзі є Європейський соціальний фонд⁺, що також фінансує стратегічні завдання у соціальній сфері, сфері зайнятості та людського розвитку. Понад 99 мільярдів євро, виділених на нього протягом 2021—2027 років, спрямовуються на боротьбу з безробіттям, бідністю, збільшення інклюзивності, інвестування в освіту та навчання впродовж життя та соціальні інновації. До фінансів фонду можуть мати доступ також і деякі треті країни, включно з країнами-кандидатами на вступ до Європейського Союзу. Вже станом на початок 2023 року коштом Європейського соціального фонду⁺ надано допомогу 64,5 мільйонам людей у країнах Європейського Союзу, 6,8 мільйони людей знайшли роботу (у тому числі як самозайняті), 10,3 мільйони людей здобули освіту або підвищили кваліфікацію, 3 мільйони людей здобували освіту, 14,2 мільйони людей отримали натуральну допомогу, а 0,8 мільйони — матеріальну.

The structural funds of the European Union are financial instruments of the structural policy of the European Union aimed at reducing the development gap between the regions and countries of the European Union and achieving economic and social cohesion. As part of the 2021–2027 financial program, six structural funds are operating, as well as: the European Regional Development Fund, the European Social Fund+, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund, the European Agrarian Fund for the Development of Agriculture, the European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund. There are four funds operating under the Cohesion Policy, with one fund each under the Common Agricultural Policy and the Common Fisheries Policy. The total budget for these funds is almost 635 billion euros for 2021–2027. The funds are distributed in the form of grants, loans, guarantees, and other financial instruments to be used by governments, businesses, cities, communities, and non-governmental organizations. The European Social Fund+ serves as the main financing tool for the Action Plan for implementing the European Pillar of Social Rights in the European Union, addressing social policy and human development issues. More than 99 billion euros allocated for 2021–2027 are directed to the fight against unemployment, and poverty, increasing inclusion, investing in education and lifelong learning, and social innovation. Some third countries, including candidate countries for joining the European Union, may also have access to the fund's finances. The European Social Fund originated from the Coal and Steel Workers Assistance Fund, which was created to aid in the post-war recovery and modernization of the economy. It also aimed to help workers in the steel and coal industries find new jobs, receive retraining, and improve their mobility. The European Economic Community, established by the Treaty of Rome in 1957, included the European Social Fund, which sought to enhance employment and boost the mobility of workers across different regions and professions. In its early stages, the European Social Fund served as a tool to support workers who were facing job losses. It provided financial assistance for retraining to individuals working in sectors undergoing modernization or transitioning to new types of production. Additionally, the fund offered financial resettlement aid to unemployed individuals who relocated to other regions in search of employment opportunities. As of the beginning of 2023, the European Social Fund+ has assisted 64.5 million people in the countries of the European Union. Among them, 6.8 million people found work, including as self-employed individuals. Additionally, 10.3 million people received education or improved their qualifications, while 3 million people received education, 14.2 million people received in-kind assistance, and 0.8 million received material assistance.

Ключові слова: Європейський соціальний фонд, Європейський стовп соціальних прав, План дій з реалізації Європейського стовпа соціальних прав, структурні фонди Європейського Союзу, соціальна політика, фінанси, бюджет.

Key words: European Social Fund, European Pillar of Social Rights, Action Plan for implementing the European Pillar of Social Rights, Structural Funds of the European Union, social and employment policies, finance, and budget.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Загальні принципи регулювання у сфері соціальної політики й зайнятості викладені у статті 3 Договору про Європейський Союз та Договорі про функціонування Європейського Союзу. Зокрема, в статті 151 Договору про функціонування Європейського Союзу задекларовано, що Європейський Союз (далі — ЄС) враховує фундаментальні соціальні права з Європейської соціальної хартії та Хартії Співтовариства про основні соціальні права найманих працівників. Згідно з нею, ЄС має на меті сприяння зайнятості, поліпшення умов життя та праці, забезпечення належного соціального захисту, діалогу між роботодавцями та найманими працівниками, розвитку людських ресурсів з метою тривалої високої зайнятості та боротьби з соціальною ексклюзією. Відповідно до статті 153 Договору про функціонування Європейського Союзу, ЄС підтримує та допов-

нює діяльність держав-членів ЄС у сфері зайнятості та соціальної політики у питаннях захисту здоров'я та безпеки найманих працівників; умов праці; соціального захисту найманих працівників; інтеграції осіб, виключених з ринку праці; рівності між чоловіками та жінками на ринку праці й рівне ставлення на роботі; боротьби із соціальною ексклюзією; модернізацією систем соціального захисту без шкоди для соціального забезпечення і соціального захисту найманих працівників.

У 2017 році Європейська Комісія презентувала Європейський стовп соціальних прав (European Pillar of Social Rights), що визначає 20 ключових принципів і прав, які охоплюють три теми:

— рівні можливості та доступ до ринку праці (освіта впродовж життя, гендерна рівність, підтримка працевлаштування тощо);

— справедливі умови праці (безпека праці, гідна заробітна плата, захист у разі звільнення, соціальний діалог, баланс між роботою й особистим життям);

— соціальний захист і соціальна інклюзія (мінімальний дохід, допомога по безробіттю, догляд за дітьми, соціальна інклюзія людей з інвалідністю, допомога бездомним людям, доступ до соціальних послуг, охорона здоров'я та довготривалий догляд).

Хоча Європейський стовп соціальних прав є не юридичним зобов'язанням, а комплексом заходів "м'якого права", ці принципи та права визначають пріоритетні напрямки співробітництва між країнами-членами і спільні цілі [1]. В 2021 році Комісія ухвалила План дій з реалізації Європейського стовпа соціальних прав, що має на меті перетворити 20 принципів Європейського стовпа соціальних прав на конкретні дії на користь громадян. План дій висуває три цілі на 2030 рік у сферах зайнятості, освіти дорослих і бідності, спираючись на стратегію "Європа 2020" для розумного, сталого та інклюзивного зростання, а саме:

— щонайменше 78% населення у віці від 20 до 64 років повинні бути зайняті;

— щонайменше 60% усіх дорослих мають брати щорічну участь у навчанні;

— зменшення, принаймні на 15 мільйонів, людей, яким загрожує бідність або соціальна ізоляція.

Фінансово заходи з реалізації даного плану забезпечуються коштом, зокрема, Європейського соціального фонду+ (далі — ЄСФ+), що, також, є основним інструментом ЄС для інвестування в зайнятість людей, освіту та навички, а також соціальну інтеграцію [2] для підтримки економічної, соціальної та територіальної єдності в ЄС.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців представлено результати досліджень в частині ролі і значення фінансів структурних фондів ЄС у реалізації спільних політик, зокрема соціальної політики та політики зайнятості. Зокрема, роль і значення фінансів ЄСФ+ у реалізації соціальної політики та політики зайнятості ЄС представлено у праці [3], Європейський стовп соціальних прав в контексті орієнтиру соціальної політики України в умовах європейського вектору розвитку проаналізовано у праці [4], функції і значення структурних фондів в системі європейського регіонального вирівнювання досліджено у праці [5], роль і значення структурних фондів у політиці згуртування ЄС проаналізовано у праці [6], вплив структурних фондів ЄС на розвиток економіки досліджено у праці [7], у праці [8] визначено особливості інтеграції нових членів ЄС до багаторівневої системи фінансування програм сталого розвитку, європейський досвід адаптації соціально-економічного розвитку до кризових умов, програми та фінансові інструменти проаналізовано у праці [9], фінансові механізми в реалізації регіональної політики ЄС представлено у праці [10].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є аналіз фінансових механізмів реалізації соціальної політики та політики зайнятості в країнах ЄС, зокрема, використання фінансів Європейського соціального фонду+ у реалізації Пла-

ну дій Європейського стовпа соціальних прав в окремих країнах ЄС.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В квітні 2018 році Європейська Комісія представила свою пропозицію щодо Багаторічної фінансової програми на 2021—2027 роки, що, зокрема, включала оновлений ЄСФ+ із бюджетом у 101 мільярд євро. ЄСФ+ мав об'єднати Європейський соціальний фонд, Фонд європейської допомоги найбільш знедоленим (FEAD), Ініціативу зайнятості молоді та Європейську програму зайнятості та соціальних Інновацій (EaSI) і програму ЄС у сфері охорони здоров'я. У контексті кризи, пов'язаної з COVID-19. Європейська Комісія оголосила, що в Багаторічній фінансовій програмі 2021-2027 років буде запроваджено окрему програму охорони здоров'я, а саме програму EU4Health. В травні 2020 року в рамках переглянутої багатопланової фінансової програми на 2021—2027 роки та пакету заходів щодо відновлення Європейська Комісія оприлюднила змінену пропозицію щодо Регламенту ЄСФ+, яка не включала програму охорони здоров'я. Зрештою, Європейський Парламент 24 червня 2021 року (Регламент (ЄС) 2021/1057), ухвалив загальний бюджет ЄСФ+ на 2021—2027 роки в обсязі 99,3 млрд євро.

Стратегічними завданнями ЄСФ+ в 2021—2027 роках є наступні:

— усі країни ЄС мають вирішити питання безробіття серед молоді через збільшення обсягів видатків. У країнах ЄС, де кількість молоді, що не працює та не навчається вище середнього рівня ЄС, 12,5% фонду буде витрачено на боротьбу з безробіттям серед молоді;

— щонайменше 25% бюджету має бути витрачено на сприяння соціальній інтеграції, включаючи інтеграцію не громадян ЄС;

— щонайменше 3% бюджету планується витратити на продовольчу та базову матеріальну допомогу для малозабезпечених верств населення;

— усі країни ЄС повинні виділити відповідну кількість ресурсів ЄСФ+ на реалізацію Гарантії щодо дітей шляхом цілеспрямованих дій для боротьби з дитячою бідністю. Країни ЄС з рівнем дитячої бідності вище середнього в ЄС повинні використовувати принаймні 5% своїх ресурсів ЄСФ+ для вирішення цієї проблеми;

— адекватне фінансування має бути виділено на розбудову потенціалу соціальних партнерств і громадянського суспільства в країнах ЄС, і принаймні 0,25% коштів має бути виділено, якщо цього вимагають рекомендації, для конкретних країн.

Загалом, найбільшими реципієнтами ЄСФ протягом поточного та попередніх програмних періодів є наступні країни ЄС:

— 2000—2006 роки — Іспанія, Німеччина, Італія, Великобританія, Франція;

— 2007—2013 роки — Польща, Німеччина, Іспанія, Італія, Португалія;

— 2014—2020 роки — Італія, Польща, Німеччина, Іспанія, Франція;

— 2021—2027 роки — Італія, Польща, Іспанія, Португалія, Румунія [11].

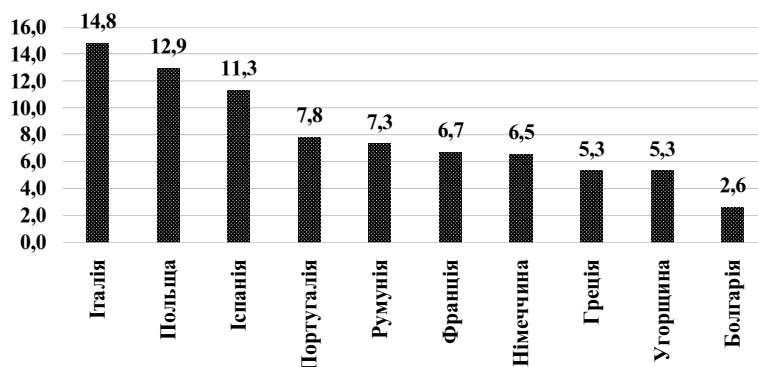

Рис. 1. Бюджет ЄСФ+ в 2021–2027 роках в розрізі країн ЄС, млрд євро

Джерело: сформовано на основі [12].

Вцілому, Протягом 2021—2027 років п'ять країн ЄС — Італія, Польща, Іспанія, Португалія, Румунія, загалом, отримають 54,1 млрд євро фінансування від ЄСФ+, що становить 57,12% загального бюджету ЄСФ+ (94,7 млрд євро) (Рис. 1).

ЄСФ+ складається з двох напрямків: напрям ЄСФ+ під спільним управлінням, що охоплює попередній Європейський соціальний фонд, ініціативу зайнятості молоді (YEI) і Фонд європейської допомоги найбільш знедоленим (FEAD) а також напрямком EaSI, реалізований під прямим і непрямим управлінням.

Відомо, що відповідальність за зайнятість і соціальну політику лежить насамперед на країнах ЄС. Європейський Союз здебільшого підтримує та доповнює зусилля держав-членів шляхом співфінансування проектів за рахунок ресурсів ЄСФ+ на національному та регіональному рівнях, отже діючи під спільним управлінням. ЄС також може прийняти мінімальні вимоги у формі директив, які дозволять державам-членам ЄС прийняти додаткові внутрішні положення. Проте жодне фінансування не пов'язане безпосередньо з виконанням дирек-

тив ЄС. Крім того, у контексті Європейського семестру, підкріпленого настановами щодо працевлаштування, Європейська Рада за пропозицією Європейської Комісії може прийняти рекомендації для окремих країн щодо сфер, охоплених названими настановами. Саме такі рекомендації відіграють важливу роль у визначенні пріоритетів підтримки ЄСФ+.

На додаток до Регламенту ЄСФ+, частина спільного управління фонду, як частина політики згуртованості, переважно регулюється регламентом загальних положень. Правила щодо управління, програмування, реалізації, моніторингу та аудиту, які мають застосовуватися, передбачені регламентом про загальні положення, тоді як конкретні цілі, правила щодо окремих фондів щодо методів впровадження, програмування, тематичної концентрації, прийнятності, показників та звітності передбачені Положенням про ЄСФ+. Щоб отримати фінансові ресурси від політики згуртованості, кожна країна ЄС має підготувати угоду про партнерство, що є стратегічним документом для планування інвестицій, який визначає плани національних органів влади щодо

Таблиця 1. Соціальні проекти, що реалізуються урядом Італії спільно з ЄСФ+ в 2021–2027 роках

Назва проекту	Мета проекту	Роки реалізації	Кількість учасників	Бюджет ЄС, євро	Загальний бюджет, євро
PUOI - захист у поєднанні з інтеграцією	Допомога мігрантам, у тому числі мігрантам з України, в отриманні доступу до ринку праці через профорієнтацію, працевлаштування та стажування	2018–2023	4776	18 067 280 (Фонд надання притулку, міграції та інтеграції+ ЄСФ+)	22 955 467
VitErbo - перепланування діяльності на робочих місцях	Безкоштовна послуга сімейної гарячої лінії для організації підвозу та збору дітей до школи та позашкільних заходів, доставки продуктів і ліків а також надання допомоги няні	2019–2021	100	1300000 (EaSI)	1300000
Free to Choose – працевлаштування та навчання	Консультації щодо працевлаштування та допомога у пошуку навчальних курсів для молоді з метою подолання соціальної ізоляції	2018–2022	-	1200000	1600000

Джерело: сформовано на основі [13].

використання фінансів структурних фондів ЄС. Він включає орієнтовний річний фінансовий асигнування для кожної програми. Підтримкою в рамках ЄСФ+ переважно управляють країни ЄС, а Європейська Комісія відіграє наглядову роль.

Проаналізуємо особливості та сфери реалізації проектів, що співфінансуються ЄСФ+ в країнах ЄС, які мають в 2021—2027 роках найбільші обсяги фінансування від ЄСФ+, а саме Італію, Польщу, Іспанію, Португалію, Румунію.

В Італії заплановано реалізацію 6 національних та 21 регіональної програми, додатково одна програма реалізується через Фонд справедливого переходу (табл. 1). Стратегічними завданнями, відповідно Плану реалізації Європейського стовпа соціальних прав є підвищення рівня зайнятості до 73%, участі дорослих в освіті до 60% і зменшення кількості людей, яким загрожує бідність та соціальна ізоляція, майже на 3,2 мільйони людей. Пріоритетними напрямками фінансування визначено заходи із соціальної інтеграції та заходи щодо навчання для підвищення рівня зайнятості молоді.

Загалом, майже 15 мільярдів євро з ЄСФ+ буде інвестовано в заходи соціальної інтеграції та активний розвиток ринку праці та заходи з навчання для підвищення зайнятості молоді в рамках Гарантії для молоді, наприклад, шляхом навчання в школах, а також самозайнятості та підприємництва.

Щоб вирішити проблему нестачі навичок і підвищити гнучкість ринку праці, Італія інвестуватиме в підвищення кваліфікації та перекваліфікацію працівників. Значних зусиль буде вжито, щоб допомогти найбільш

Таблиця 2. Соціальні проекти, що реалізуються урядом Польщі спільно з ЄСФ+ в 2021—2027 роках

Назва проекту	Мета проекту	Роки реалізації	Кількість учасників	Бюджет ЄС, євро	Загальний бюджет, євро
Проект «Центр соціальної інтеграції Przysiąb в Лапах» фондації Vita Familiae	Допомога безробітним жителям Польщі знайти роботу (з 2022 року – допомога українцям), налагодити життя в Польщі	2019–2023	110 (в тому числі 20 українців)	2 481 604	3 702 964
Проект «Люблінське воеводство допомагає Україні»	Допомога біженцям з України в інтеграції до життя в Польщі	2022–2023		840 180	988 447
Проект Новий шлях	Підтримка молоді, яка вийшла з установ відбування покарань чи перебували під слідством	2012–2022	136	708 617	796 470

Джерело: сформовано на основі [14].

знедоленим, зокрема, вивести дітей із бідності відповідно до Європейської гарантії щодо дітей. Фінансування також спрямоване на усунення гендерного розриву в рівні зайнятості, який в Італії є найвищим в ЄС, шляхом підтримки жіночого підприємництва, заохочення більшого залучення чоловіків до виконання обов'язків по догляду та сприяння інноваційним корпоративним рішенням у соціальному забезпеченні.

ЄСФ+ виділяє Польщі 12,9 мільярда євро на підтримку зайнятості та соціальних заходів, з особливим акцентом на доступі жінок до ринку праці та наданні послуг по догляду за дітьми. ЄСФ+ також підтримуватиме інтеграцію на ринок праці людей з інвалідністю та мігрантів. Фінансування також сприятиме покращенню

Таблиця 3. Соціальні проекти, що реалізуються урядом Іспанії спільно з ЄСФ+ в 2021—2027 роках

Назва проекту	Мета проекту	Роки реалізації	Кількість учасників	Бюджет ЄС, євро	Загальний бюджет, євро
«RuralCare» – інтегрована соціальна та медична допомога вдома в сільській місцевості	Забезпечення рівного доступу до послуг довгострокового догляду, зосередження, в першу чергу, на допомозі жінкам	2020–2023	141	2 218 210	2 772 763
Цифрова трансформація та проблема працевлаштування молоді	Покращення можливостей працевлаштування шляхом підвищення рівня кваліфікації у сфері цифровізації	2018–2023	411	2 657 459	2 892 000
Línea Dona - Програма працевлаштування та навчання	Забезпечення освітніх потреб та потреб у працевлаштуванні для безробітних і незабезпечених жінок	2020–2022	9000	17900000	52800000

Джерело: сформовано на основі [15].

Таблиця 4. Соціальні проекти, що реалізуються урядом Португалії спільно з ЄСФ+ в 2021–2027 роках

Назва проекту	Мета проекту	Роки реалізації	Кількість учасників	Бюджет ЄС, євро	Загальний бюджет, євро
Програма подолання соціальної ізоляції Escolhas	Допомога у доступі до якісних освітніх та соціальних послуг, послуг з працевлаштування для молоді до 25 років	2023–2026	17315	10 499 999,98	12 352 941,16
Curso de Iniciação a Maquinista – програма допомоги зі зміни кваліфікації та подальшого працевлаштування	Допомога колишнім працівникам нафтопереробної галузі знайти нову роботу в зеленій економіці	2023–2025	29	592 594,40	697 169,88
Розбудова професійних шкіл	Підвищення рівня освіти молоді, набуття практичних навичок, посилення зв'язку між теоретичною підготовкою та вимогами ринку праці	2014–2027	495	1 477 935,49	1 738 747,63
Проект «Професійне стажування»	Допомога безробітним серед соціально незахищеним верствам населення у пошуку постійної роботи	1997–2023	9169	83 351 774	130 181 598

Джерело: сформовано на основі [16].

навичок людей, зокрема цифрових. Із загального бюджету — 3 мільярди євро сприятимуть соціальній інтеграції шляхом покращення якості та доступу до соціаль-

ної допомоги та медичних послуг. Важливою метою є підтримка служб довгострокового догляду для людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями, первинної медичної допомоги та служб ментального здоров'я. Ці кошти також підтримують інтеграцію громадян третіх країн та ромів. Близько 62 мільйонів євро сприятимуть розбудові потенціалу соціальних підприємств та організацій, громадянського суспільства.

В Польщі реалізуються 16 регіональних програм (по одній для кожного воєводства) та дві національні програми (табл. 2). Регіональні програми включають ресурси з Європейського фонду регіонального розвитку, п'ять програм включають фінанси Фонду справедливого переходу. Стратегічними цілями Польщі визначено підвищення рівня зайнятості до 74,7%, участі дорослих в освіті та професійній підготовці до 17,4%, зменшення кількості людей, які перебувають під загрозою бідності та соціальної ізоляції на понад 2,5 мільйони осіб.

Стратегічними завдання Іспанії в межах Плану реалізації Європейського стовпа соціальних прав є підвищення рівня зайнятості до 76%, участі дорослих в освіті та професійній підготовці до 60% та зменшення кількості людей, що перебувають під загрозою бідності та соціальної ізоляції на понад 2,8 мільйони осіб. Протягом 2021–2027 років заплановано реалізацію 4 національних програм та 19 регіональних програм (по одній на автономний регіон або місто) (табл. 3).

В цілому, 11,3 мільярда євро фінансів ЄСФ+ в Іспанії буде інвестовано в соціальну згуртованість і зайнятість. Наприклад, стимули до працевлаштування заохочуватимуть працевлаштування довготривалих безробітних та людей з уразливих верств населення, включаючи людей з обмеженими можливостями. Інвестиції в державні служби зайнятості покращать консультування для шукачів роботи, щоб забезпечити адаптоване навчання для зеленого та цифрового переходу, зокрема для молодих людей, які не працюють та не навчаються.

Таблиця 5. Соціальні проекти, що реалізуються урядом Румунії спільно з ЄСФ+ в 2021–2027 роках

Назва проекту	Мета проекту	Роки реалізації	Кількість учасників	Бюджет ЄС, євро	Загальний бюджет, євро
Створення та впровадження комплексних послуг в громадах	Підвищення рівня освіти, доступу до соціальних та медичних послуг	2018–2023	124 громади	19 817 574	19 817 574
Проект Concordia «First Room»	Допомога молоді, що виховувалися опікунами, у прийомних родин, отримати доступ до професійного навчання, психологічного консультування та доступного житла	2020–2023	126	782 894	791 000
Entrepreneur 2020	Заохочення розвитку підприємництва та самозайнятості шляхом підтримки нових несіельськогосподарських стартап-підприємств	2018–2021	631 учасник, 73 нових підприємства	3 135 285,02	3 688 570,60

Джерело: сформовано на основі [17].

Понад 4 мільярди євро допоможуть покращити умови життя вразливих верств населення шляхом забезпечення комплексних шляхів інтеграції та покращення соціальних послуг. Близько 1 мільярда євро буде спрямовано на боротьбу з бідністю та захист прав дітей на освіту та доступ до соціальних послуг відповідно до Європейської дитячої гарантії. ЄСФ+ покращуватиме добробут уразливих дітей, наприклад, шляхом інтеграції дітей з обмеженими можливостями в звичайну освіту та посилення педагогічної підтримки для запобігання явищ незавершеного навчання у загальноосвітніх школах. Фінансування також покращить якість та ефективність первинної медичної допомоги шляхом підтримки будівництва, реконструкції та модернізації медичних центрів і лікарень, а також дозволить Іспанії інвестувати в обладнання, необхідне для надання спеціалізованої медичної допомоги.

Проекти в Португалії реалізуються за 2 тематичними програмами — 1 для покращення демографічної ситуації, кваліфікації та інклюзії, 1 — для інновацій та цифрового переходу, яка також включає інвестиції з Європейського фонду регіонального розвитку. Вони доповнюються сімома регіональними програмами, три з яких включають ресурси Фонду справедливого переходу з подальшою підтримкою соціально-економічного розвитку по всій країні (табл. 4).

Завданнями Португалії в межах реалізації Європейського стовпа соціальних прав є підвищення рівня зайнятості до 80%, участі дорослих в освіті та професійній підготовці до 60% і зменшення кількості людей, яким загрожує бідність і соціальна ізоляція на понад 765 тисяч осіб. Пріоритетними напрямками фінансування визначено покращення доступу до ринку праці за допомогою заходів, що поєднують соціальну підтримку та підтримку працевлаштування та перекваліфікацію, якісну освіту, професійне навчання та професійну орієнтацію; боротьба з бідністю та соціальним відчуженням підтримуватиметься шляхом надання продовольчої та матеріальної допомоги, у тому числі для дітей, сприяючи таким чином реалізації Європейської дитячої гарантії. В цілому, в Португалії, протягом 2021—2027 років, ЄСФ+ інвестує 7,8 мільярди євро для покращення доступу до ринку праці, зокрема шляхом поєднання соціальної підтримки та підтримки працевлаштування та досвіду роботи, перекваліфікації, якісної освіти, професійного навчання та професійної орієнтації. Також передбачена боротьба з бідністю та соціальним відчуженням, зокрема шляхом надання продовольчої та матеріальної допомоги, в тому числі для дітей, сприяючи таким чином реалізації Європейської дитячої гарантії.

Завданнями Румунії в частині Плану реалізації Європейського стовпа соціальних прав є підвищення рівня зайнятості до 74,7%, участі дорослих в освіті та професійній підготовці до 17,4% і зменшення кількості людей, які перебувають під загрозою бідності та со-

Рис. 2. Прогрес країн Європейського Союзу у реалізації Європейського стовпа соціальних прав (станом на кінець 2023 року)

Джерело: сформовано на основі [18].

ціальної ізоляції, на понад 2,5 мільйони осіб. В Румунії заплановано реалізацію 4 національних програм, що включають інвестиції з Європейського фонду регіонального розвитку і доповнюються програмою Фонду справедливого переходу, що мають забезпечити покращення доступу молоді до якісної та інклюзивної освіти, нових навичок і навчання, сприяння соціальній інтеграції та розширення доступу до медичної допомоги (табл. 5).

В Румунії 7,3 мільярда євро з ЄСФ+ повинні сприяти доступу до зайнятості, особливо безробіття серед молоді через якісну та інклюзивну освіту, нові навички та навчання. ЄСФ+ допоможе модернізувати Державну службу зайнятості Румунії, сприятиме соціальній інтеграції, доступності та ефективності державних послуг. 3,5 мільярда євро будуть спрямовані на розвиток соціального підприємництва та підтримку розбудови потенціалу соціальних партнерів та організацій громадянського суспільства. Фонд покращить доступ до ранньої освіти та догляду за дітьми. 3,3 мільярда євро підуть на боротьбу з дитячою бідністю, кошти, відповідно, сприятимуть покращенню доступу та якості соціальних послуг, розвитку інтегрованих соціальних, освітніх та медичних послуг у 2000 сільських громадах.

Як частина політики згуртованості ЄС, ЄСФ+ підтримує економічну, територіальну та соціальну згуртованість в ЄС через зменшення розриву у рівнях соціально-економічного розвитку між країнами та регіонами. Станом на кінець 2023 року прогрес країн ЄС у втіленні Плану реалізації Європейського стовпа соціальних прав в залежності від цілей є різним, але загалом, помітним є загальний прогрес (Рис. 2).

ВИСНОВКИ

Попередником Європейського соціального фонду був Фонд допомоги працівникам вугільної та сталеливарної галузей, що заснований у відповідь на необхідність післявоєнного відновлення, модернізації та розвитку економіки та допомоги працівникам сталеливарної та вугільної галузей у пошуку нової робо-

ти або їх перекваліфікації, зміни сфери та місця роботи, підвищення рівня мобільності. У 1957 році Римським договором засновано Європейське економічне співтовариство, а разом з ним і ЄСФ — в цілях сприяння зайнятості та збільшення географічної та професійної мобільності працівників. На ранніх етапах ЄСФ використовувався як інструмент компенсації втрати робочих місць. ЄСФ допомагав працівникам у секторах, які модернізувалися або переходили на нові види виробництва, надаючи їм фінансову допомогу на перекваліфікацію. Він також надав фінансову допомогу з переселення для безробітних, які залишили свій регіон у пошуках роботи в іншому місці. Станом на початок 2023 року коштом ЄСФ надано допомогу 64,5 мільйонам людей у країнах ЄС, 6,8 мільйони людей знайшли роботу (у тому числі як самозайняті), 10,3 мільйони людей здобули освіту або підвищили кваліфікацію, 3 мільйони людей здобували освіту, 14,2 мільйони людей отримали натуральну допомогу, а 0,8 мільйони — матеріальну [18]. Україна, як країна-кандидат на вступ до ЄС має право залучати фінанси ЄСФ+ для розвитку соціальної сфери. Разом з тим, як і було зазначено у Звіті Європейської Комісії про рівень готовності України до переговорів про вступ до ЄС, опублікованому наприкінці 2023 року, Україна, в тому числі, не розпочала підготовку до адміністрування та використання ресурсів ЄСФ. З метою аналізу першочергових завдань та кроків України щодо розробки інструментів адміністрування Європейського соціального фонду вбачаємо можливі подальші напрями наукових досліджень.

Література:

1. Ливч Д., Шаїнова Ю., Костриба О. Що таке структурні фонди ЄС та що про них потрібно знати українцям. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/05/10/7161350/> (дата звернення: 20.07.2024).
2. Кабанець Ю. Соціальна політика і занятість: наскільки Україна готова до вступу в ЄС: аналітична записка. URL: <https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/soczpolityka-i-zajnyatist-v-yes-2.pdf> (дата звернення: 20.07.2024).
3. Козарезенко Л. В. Фінанси Європейського соціального фонду у реалізації спільної соціальної політики Європейського Союзу. 2024. №7. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/4179/4214> (дата звернення: 25.07.2024).
4. Орловська І. Г. Європейський стовп соціальних прав як орієнтир соціальної політики України в умовах європейського вектору розвитку. Південноукраїнський правничий часопис. 2022, № 4 (Ч. 2). URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/7.pdf (дата звернення: 23.07.2024).
5. Редька О., Цеханович В. Структурні фонди в системі євро регіонального вирівнювання. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 25. URL: <https://economy-and-society.in.ua/index.php/journal/article/view/263> (дата звернення: 30.07.2024).
6. Балак І.О. Структурні фонди політики згуртування ЄС. Modern science: challenges of today: Collective monograph. Bratislava, Slovakia. 2023. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42700/1/%D0%9C-%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_-Modern%20science_FINAL.pdf (дата звернення: 15.07.2024).
7. Панов А. Вплив європейських фондів на розвиток економіки (на прикладі України, Грузії, Молдови). Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Міжнародні економічні відносини та світове господарство". 2021. Випуск 40/2021. С. 69—72. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/40_2021ua/14.pdf (дата звернення: 28.07.2024).
8. Чала В. С. Особливості інтеграції нових членів ЄС до багаторівневої системи фінансування програм сталого розвитку. Економічний простір. 2019. № 147. С. 49—63. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/135> (дата звернення: 28.07.2024).
9. Корнівська В. О. Європейський досвід адаптації соціально-економічного розвитку до кризових умов: програми та фінансові інструменти. Problemy Ekonomiky. 2021. Вип. 3. С. 2—34. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2021-3_0-pages-22_34.pdf (дата звернення: 29.07.2024).
10. Примостка О. О. Фінансові механізми в реалізації регіональної політики ЄС. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 15. С. 4—7. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/15-2016/3.pdf> (дата звернення: 30.07.2024).
11. Tome E. The European Social Fund: a very specific case instrument of HRD policy. European Journal of Training and Development. 2013. Vol. 37. No. 4. URL: www.emeraldinsight.com/2046-9012.htm (дата звернення: 05.08.2024).
12. FI COMPASS: консультаційні послуги Європейської Комісії та Європейського інвестиційного банку щодо фінансових інструментів під спільним управлінням ЄС. URL: <https://www.fi-compass.eu/funds/esfplus> (дата звернення: 01.08.2024).
13. Угода між Європейською Комісією та Італією про фінансування відповідно до Регламенту 2021/1060. Офіційний сайт Європейської Комісії. URL: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-italy-2021-2027_en (дата звернення: 01.08.2024).
14. Угода між Європейською Комісією та Польщею про фінансування відповідно до регламенту спільного положення 2021/1060. Офіційний сайт Європейської Комісії. URL: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-poland-2021-2027_en (дата звернення: 01.08.2024).
15. Угода між Європейською Комісією та Іспанією про фінансування відповідно до Регламенту 2021/1060 про спільне положення. Офіційний сайт Європейської Комісії. URL: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-spain-2021-2027_en (дата звернення: 01.08.2024).
16. Угода між Європейською Комісією та Португалією про фінансування відповідно до Регламенту 2021/1060 про спільне положення. Офіційний сайт Європейської Комісії. URL: <https://commission.europa.eu/>

publications/partnership-agreement-portugal-2021-2027_en (дата звернення: 01.08.2024).

17. Угода між Європейською Комісією та Румунією про фінансування відповідно до Регламенту 2021/1060. Офіційний сайт Європейської Комісії. URL: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-romania-2021-2027_en (дата звернення: 01.08.2024).

18. Додаток до Річного звіту про управління та результативність виконання бюджету ЄС за 2023 фінансовий рік. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/programme-performance-statements/european-social-fund-performance_en (дата звернення: 07.08.2024).

References:

1. Lyvch, D., Shaipova, Yu. and Kostyba, O. (2023). "What are EU structural funds and what Ukrainians need to know about them", European truth, [Online], available at: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/05/10/7161350/> ((Accessed 20 July 2024).

2. Kabanets, Yu. (2023). "Social policy and employment: how ready is Ukraine for joining the EU: analytical note", [Online], available at: <https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/soczpolityka-i-zajnyatist-v-yes-2.pdf> (Accessed 20 July 2024).

3. Kozarezenko, L. V. (2024). "Finances of the European Social Fund in the implementation of the common social policy of the European Union", Efficient Economy, vol.7, [Online], available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4179/4214> (Accessed 25 July 2024).

4. Orlovskaya, I. H. (2022). "The European pillar of social rights as a reference point for the social policy of Ukraine in the conditions of the European vector of development", South Ukrainian legal journal, Vol. 4, [Online], available at: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/7.pdf (Accessed 23 July 2024).

5. Red'kva, O. and Tsekhanovych, V. (2021). "Structural funds in the Euroregional equalization system", Ekonomika ta suspil'stvo, vol. 25, [Online], available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/263> (Accessed 30 July 2024).

6. Balack, I.O. (2023). "Structural funds of EU cohesion policy", Modern science: challenges of today: Collective monograph. Bratislava, Slovakia, [Online], available at: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42700/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_Modern%20science_FINAL.pdf (Accessed 15 July 2024).

7. Panov, A. (2021). "The influence of European funds on the development of the economy (on the example of Ukraine, Georgia, Moldova)", Naukovy visnyk Uzhhorodskoho natsional'noho universytetu. Seriya "Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo", vol. 40, pp. 69—72, [Online], available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/40_2021ua/14.pdf (Accessed 28 July 2024).

8. Chala, V. S. (2019). "Peculiarities of the integration of new EU members into the multi-level system of financing

sustainable development programs", Ekonomichnyy prostir, vol. 147, pp. 49—63. [Online], available at: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/135> (Accessed 28 July 2024).

9. Korniv'ska, V. O. (2021). "European experience of adapting socio-economic development to crisis conditions: programs and financial instruments", Problemy Ekonomiky, vol. 3, pp. 22—34, [Online], available at: https://www.problecon.com/export-pdf/problems-of-economy-2021-3_0-pages-22_34.pdf (Accessed 29 July 2024).

10. Prymostka, O. O. (2016). "Financial mechanisms in the implementation of EU regional policy", Naukovy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment, vol. 15, pp. 4—7, [Online], available at: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/15-2016/3.pdf> (Accessed 30 July 2024).

11. Tome E. (2013). "The European Social Fund: a very specific case instrument of HRD policy". European Journal of Training and Development Vol. 37 No. 4, [Online], available at: www.emeraldinsight.com/2046-9012.htm (Accessed 05 August 2024).

12. FI COMPASS (2024). Advisory services on financial instruments under EU shared management, available at: <https://www.fi-compass.eu/funds/esfplus> (Accessed 01 August 2024).

13. An official website of The European Commission (2024). Partnership Agreement with Italy — 2021—2027, available at: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-italy-2021-2027_en (Accessed 01 August 2024).

14. An official website of The European Commission (2024). Partnership Agreement with Poland — 2021—2027, available at: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-poland-2021-2027_en (Accessed 01 August 2024).

15. An official website of The European Commission (2024). Partnership Agreement with Spain — 2021—2027, available at: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-spain-2021-2027_en (Accessed 01 August 2024).

16. An official website of The European Commission (2024). Partnership Agreement with Portugal — 2021—2027, available at: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-portugal-2021-2027_en (Accessed 01 August 2024).

17. An official website of The European Commission (2024). Partnership Agreement with Romania — 2021—2027, available at: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-romania-2021-2027_en (Accessed 01 August 2024).

18. An official website of The European Union (2024). The annex to the Annual management and performance report for the EU budget Financial year 2023. Programme Performance Statements. European Social Fund+ — Performance, available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/programme-performance-statements/european-social-fund-performance_en (Accessed 07 August 2024).

Стаття надійшла до редакції 09.08.2024 р.